



## DATOS IDENTIFICATIVOS

### Lingua e literatura: Galego

|                       |   |        |       |              |
|-----------------------|---|--------|-------|--------------|
| Materia               | Lingua e literatura: Galego   |        |       |              |
| Código                | O05G120V01602   |        |       |              |
| Titulación            | Grao en Educación Primaria  |        |       |              |
| Descritores           | Creditos ECTS   | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
|                       | 6   | OB     | 3     | 2c           |
| Lingua de impartición | Galego  |        |       |              |
| Departamento          | Filoloxía galega e latina   |        |       |              |
| Coordinador/a         | Fernández Álvarez, Manuel Santiago  |        |       |              |
| Profesorado           | Fernández Álvarez, Manuel Santiago<br>Soto Andion, Xosé   |        |       |              |
| Correo-e              | mffft@uvigo.es  |        |       |              |
| Web                   |   |        |       |              |
| Descrición xeral      | Os obxectivos desta materia son lingüísticos e literarios. A disciplina está concibida para profundar en coñecementos lingüísticos non impartidos en cursos anteriores (historia da lingua e lingua e sociedade, fundamentalmente) e para fornecerlle ao alumnado os rudimentos necesarios para a comprensión e análise de textos literarios e / ou prosísticos. Esta materia proporcionará ao futuro docente coñecementos científicos, estratexias e recursos para favorecer o seu labor como docente. Ademais adquirirán un maior desenvolvemento nas destrezas básicas: lectura (comprensión, ritmo, dicción), expresión oral (corrección, claridade, fluidez) e expresión escrita (corrección, cohesión, propiedade). |        |       |              |

## Competencias de titulación

|        |  |
|--------|--|
| Código |  |
| A1     | Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos  |
| A2     | Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.   |
| A3     | Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar                                    |
| A5     | Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuir á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes  |
| A7     | Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa   |
| A9     | Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable  |
| A10    | Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela entre os estudantes   |
| A11    | Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural   |
| A12    | Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos |
| B1     | Capacidade de análise e síntese  |
| B2     | Capacidade de organización e planificación   |
| B3     | Comunicación oral e escrita  |
| B4     | Coñecemento de lingua estranxeira  |
| B5     | Coñecemento de informática   |
| B6     | Capacidade de xestión da información   |
| B7     | Resolución de problemas  |
| B8     | Toma de decisións  |
| B9     | Traballo en equipo   |
| B10    | Traballo nun contexto internacional  |

|     |   |
|-----|---|
| B11 | Habilidades nas relacións interpersoais           |
| B12 | Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade |
| B13 | Razoamento crítico                                |
| B14 | Compromiso ético                                  |
| B15 | Aprendizaxe autónoma                              |
| B16 | Adaptación a novas situacións                     |
| B17 | Creatividade                                      |
| B18 | Lideranza   |
| B19 | Coñecemento doutras culturas e costumes           |
| B20 | Iniciativa e espírito emprendedor                 |
| B21 | Motivación pola calidade                          |

### Competencias de materia

| Resultados previstos na materia  | Resultados de Formación e Aprendizaxe |  |
|--|---------------------------------------|--|
| 1. Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.   | A1<br>A2<br>A3                        | B1<br>B2<br>B3<br>B9<br>B13  |
| 2. Favorecer as capacidades de fala e escrita.   | A1<br>A3<br>A11                       | B1<br>B3<br>B11<br>B13<br>B15<br>B16<br>B17                                  |
| 3. Coñecer e dominar técnicas de expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos. | A1<br>A3<br>A12                       | B1<br>B2<br>B3<br>B7<br>B13<br>B15<br>B16<br>B17                             |
| 4. Falar, ler escribir correcta e axeitadamente en galego.   | A1<br>A3<br>A7                        | B1<br>B3<br>B13<br>B15<br>B16<br>B17   |
| 5. Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua.   | A1<br>A3<br>A5<br>A11                 | B1<br>B3<br>B5<br>B9<br>B12<br>B13<br>B14<br>B15<br>B16<br>B17<br>B18<br>B19 |
| 6. Coñecer as liñas xerais da historia da lingua galega.   | A1<br>A2<br>A12                       | B1<br>B3<br>B7<br>B8<br>B13<br>B15   |

|  |                      |  |
|--|----------------------|--|
| 7. Coñecer os rudimentos teóricos para analizar a relación entre lingua e sociedade. | A1<br>A3<br>A5       | B1<br>B2<br>B3<br>B7<br>B9<br>B12<br>B13<br>B14<br>B15<br>B16<br>B17                     |
| 8. Coñecer a situación lingüística mundial multilingüe e multicultural.              | A1<br>A2<br>A3<br>A9 | B1<br>B2<br>B3<br>B6<br>B7<br>B8<br>B10<br>B12<br>B13<br>B14<br>B15<br>B16<br>B17<br>B19 |
| 9. Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.          | A1<br>A2             | B1<br>B4<br>B7<br>B8<br>B13<br>B14<br>B15<br>B16<br>B17<br>B19<br>B20                    |
| 10. Relacionar a situación lingüística de Galicia coa situación lingüística mundial. | A1<br>A3<br>A7       | B1<br>B2<br>B3<br>B6<br>B7<br>B8<br>B12<br>B13<br>B14<br>B15<br>B16<br>B17<br>B19        |
| 11. Coñecer a situación legal, a normalización e a normativización do galego.        | A1<br>A2<br>A7       | B1<br>B2<br>B3<br>B7<br>B8<br>B12<br>B13<br>B14<br>B15<br>B16<br>B17<br>B19              |

|  |                              |   |
|--|------------------------------|---|
| 12. Fomentar a eliminación dos prexuízos lingüísticos tanto da escola como da sociedade.         | A1<br>A3<br>A7               | B1<br>B7<br>B8<br>B9<br>B10<br>B11<br>B12<br>B13<br>B14<br>B15<br>B16<br>B17<br>B19 |
| 13. Coñecer a tradición oral e o folclore.   | A1<br>A3<br>A5               | B1<br>B3<br>B6<br>B9<br>B11<br>B12<br>B13<br>B14<br>B15<br>B16<br>B17<br>B19        |
| 14. Adquirir formación literaria.  | A1<br>A3<br>A7<br>A10        | B1<br>B2<br>B3<br>B7<br>B8<br>B13<br>B15<br>B17<br>B21                              |
| 15. Comprender o feito literario.  | A1<br>A3                     | B1<br>B2<br>B3<br>B9<br>B11<br>B13<br>B15<br>B17<br>B19<br>B21                      |
| 16. Coñecer os rudimentos do comentario de texto (narrativo e/ou poético).                       | A1<br>A3<br>A5<br>A10<br>A11 | B1<br>B2<br>B3<br>B7<br>B8<br>B9<br>B13<br>B15<br>B16<br>B17<br>B21                 |
| 17. Coñecer a historia da literatura galega para saber contextualizar os textos que se comenten. | A1<br>A3<br>A12              | B1<br>B2<br>B3<br>B7<br>B8<br>B13<br>B14<br>B15<br>B16<br>B17<br>B21                |

|  |          |   |
|--|----------|---|
| 18. Aplicar os conceptos lingüísticos e literarios á análise da realidade galega etendendo á súa especificidade. | A1<br>A3 | B1<br>B2<br>B3<br>B7<br>B8<br>B9<br>B12<br>B13<br>B14<br>B15<br>B16<br>B17<br>B21 |
|--|----------|---|

## Contidos

| Tema                         |  |
|------------------------------|--|
| 1. Historia da lingua        | 1.1. A formación da lingua galega.<br>1.2. O galego na Idade Media.<br>1.3. Os Séculos Escuros.<br>1.4. O século XIX.<br>1.5. O século XX.   |
| 2. Lingua e sociedade        | 2.1. A linguaxe e a comunicación. Características esenciais da linguaxe.<br>2.2. O estudo da lingua. A Lingüística e a Gramática. A Sociolingüística e a Socioloxía da Linguaxe.<br>2.3. Unidade e variedade da lingua galega.<br>2.4. Lingua oral e lingua escrita. Didáctica da pronunciación e da ortografía. O desenvolvemento da escritura.<br>2.5. A situación lingüística no mundo: diversidade versus uniformidade.<br>2.6. Os xuízos de feito versus os xuízos de valor.<br>2.7. Os prexuízos lingüísticos: definición e algúns exemplos.<br>2.8. Linguas hexemónicas e linguas minorizadas.<br>2.9. A relación entre estatus de lingua e poder político-económico.<br>2.10. Ámbitos de uso do galego: ensino, medios de comunicación, igrexa, administración, etc.<br>2.11. As linguas de comunicación internacional versus as linguas ameazadas.<br>2.12. Distinción entre comunidade lingüística e comunidade política.<br>2.13. Principios legais para a recuperación das linguas ameazadas. Personalidade e Territorialidade.<br>2.14. Linguas en contacto: caso galego. Bilingüismo e diglosia.<br>2.14.1. Definicións.<br>2.14.2. Precisións conceptuais sobre a diglosia.<br>2.14.3. Interferencias lingüísticas derivadas do contacto entre linguas.<br>2.15. A normativización e a normalización.<br>2.15.1. Precisións terminolóxicas.<br>2.15.2. A situación legal do galego.<br>2.15.3. A normativización. |
| 3. Tradición oral e folclore | 3.1. A literatura popular de tradición oral.<br>3.2. Da literatura de tradición oral á tradición escrita de autor.   |
| 4. Literatura                | 4.1. Breve historia da literatura galega.<br>4.2. Especificidade da literatura galega.<br>4.3. O comentario de texto.<br>4.4. A linguaxe e a literatura.   |

## Planificación

|   | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---|---------------|--------------------|--------------|
| Sesión maxistral                        | 15            | 26                 | 41           |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | 26            | 34                 | 60           |
| Traballos tutelados                     | 12            | 33                 | 45           |
| Outras                                  | 2             | 2                  | 4            |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

Descrición

|   |   |
|---|---|
| Sesión maxistral                        | Exposición teórica dos contidos do temario e orientación dos traballos que o alumnado debe realizar durante o curso. Aclaracións sobre as cuestións explicadas e resolución de dúbidas e cuestións dos estudantes.                              |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Corrección de actividades iniciadas na aula. Orientacións sobre os criterios para a elección de traballos que deben realizar. Aclaracións de todas as dúbidas que expoñan os discentes. Exposición de traballos.                                |
| Traballos tutelados                     | Elaboración de textos (poético, narrativo, ensaio, dramático) e comentario de textos: prosa, poesía, teatro e ensaio. Orientacións sobre a metodoloxía que deben empregar. Aclaracións de dúbidas. Orientacións sobre as lecturas obrigatorias. |

### Atención personalizada

| Metodoloxías                            | Descrición   |
|---|--|
| Sesión maxistral                        | Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida. Resolución de problemas e/ou exercicios: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo de aula. |
| Traballos tutelados                     | Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida. Resolución de problemas e/ou exercicios: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo de aula. |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida. Resolución de problemas e/ou exercicios: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo de aula. |
| Probas                                  | Descrición   |
| Outras                                  | Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida referida á actividade desenvolvida. Resolución de problemas e/ou exercicios: Os alumnos disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo nas aulas. Traballos tutelados: Orientación sobre os comentarios literarios. Os estudantes disporán de atención personalizada tanto nas horas de titoría como nas horas de traballo de aula. |

### Avaliación

|   | Descrición   | Cualificación |
|---|--|---------------|
| Sesión maxistral                        | Asistencia e participación. Todo o temario explicado na aula entrará no exame final.   | 30            |
| Resolución de problemas e/ou exercicios | Traballo orixinal  | 10            |
| Traballos tutelados                     | Elaboración de tres comentarios (narrativo, teatro, poesía).<br>Elaboración de catro textos propios (Poesía (soneto), narrativa (relato), teatro (escena), e ensaio (carta ao director, ...)<br>Lectura de tres libros | 25            |
| Outras                                  | Realización de exames  | 35            |

### Outros comentarios sobre a Avaliación

Orientacións ao alumnado

O exame final será obrigatorio para todos. O mínimo acadado nesa proba para poder sumar as notas obtidas nos traballos de curso é de 3.5.

Os traballos teñen entre si unha forte relación, de aí que para poder sumar as notas dos traballos é obrigatorio realízalos na súa totalidade.

O alumnado que non asista regularmente á clase terá que obter como mínimo un 5 no exame final.

A segunda convocatoria consistirá nun exame teórico-práctico. A cualificación mínima: 5.

As actividades/competencias/probas non superadas durante o cuadrimestre poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, manténdose as puntuacións previamente conseguidas.

Data do exame: Consultar a web da facultade (<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/>) no menú "Datos exames".

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

Cassany, D., Luna, M., e Sanz, G., **Enseñar lengua**, Barcelona: Graó,  
Gutiérrez Izquierdo, R., **Lectura de nós. Introducción á literatura galega**, Vigo: Xerais,  
López Casanova, A., **El texto poético. Teoría y metodología**, Salamanca: Colegio de España,  
Marchese, A e J. Forradellas, **Diccionario de retórica, crítica y terminología literaria**, Barcelona: Ariel,  
Mariño, R., **Historia da lingua galega**, Santiago de Compostela: Sotelo Blanco,  
Monteagudo Romero, H., **Estudios de sociolingüística galega**, Vigo: Xerais,  
Ninyoles, R., **Estrutura Social e Política lingüística**, Vigo: Ir Indo,  
Rodríguez Fer, C., **Comentario de textos contemporáneos**, Vigo: Xerais,  
Tusón, J., **Mal de linguas**, Santiago de Compostela: Positivas,  
Villanueva, D., **El comentario del texto narrativo: cuento y novela**, Madrid: Nostrum,  
Lanciani, G. e Tavani, G., **As cantigas de Escarnio**, Vigo: Xerais,  
Beltrán, V., **A Cantiga de Amor**, Vigo: Xerais,  
Brea, M. e Lorenzo Gradín, P., **A Cantiga de Amigo**, Vigo: Xerais,  
Meléndez Cabo, M. e Vega Vázquez, I., **Guía para o estudo da lírica profana galego-portuguesa**, Santiago de Compostela: Centro Ramón Piñeiro,  
Tarrío Varela, A., **Literatura galega. Aportacións a unha historia crítica**, Vigo: Xerais,  
Vilavedra, D., **Historia da literatura galega**, Vigo: Galaxia,  
VV.AA., **Literatura galega. Século XX**, Vigo: Edicións A Nosa Terra,  
VV. AA., **Historia da literatura galega**, Vigo: Edicións A Nosa Terra/ A.S.P.G.,  
Vilavedra, D., **A narrativa galega na fin de século**, Vigo: Galaxia,  
Rodríguez Baixeras, X., **Bos tempos para a lírica. A xeración de 80**, Coruña: Espiral Maior,  
López Casanova, A., **Diccionario metodolóxico de análise literaria. I A poesía**, Vigo: Galaxia,  
Noia, C., **"O conto de tradición oral" en Xornadas Internacionais de Cultura Tradicional**, A Coruña: Asociación Culturall Canle,

---

---

### **Recomendacións**

#### **Materias que continúan o temario**

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación primaria/O05G120V01202  
Didáctica da lingua e literatura: Galego/O05G120V01501

---

#### **Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

Historia: Historia do presente/O05G120V01203  
Socioloxía: Sociedade, cultura e pensamento/O05G120V01104

---

#### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Lingua galega/O05G120V01404

---

### **Outros comentarios**

É imprescindible a asistencia a clases e a realización dos traballos e tarefas dun xeito personalizado e sistemático.  
A ficha persoal coa foto debe entregarse na primeira semana de clases.

---